

پنجشنبه - ۱۳ کانون اول ۱۳۳۹

برنجی سنه - نومرو ۴

اداره خانه : باب
عالی جاده سنده
وقت مطبعه سنه
متصل گوشه
باشنده ۱ نومرو لی
دائرة مخصوصه

ملی مخبر

آبونه شرائطی :
سنه لکی ۲۵۰ ،
آلتی آیلغی ۱۲۵
فوق العاده نسخهلر
ایچون ۵۰۰ و ۳۰۰
غروشدر .

مجموعه من هیئتتجه
طبعی تنسیب ایدلمه یین
آثار اعاده ایدلمز .

اونه بسنه کوننده بر یبقار ، علمی ، ادبی ، اقتصادی ، فنی ، مصور مجموعه در

برنجی سنه

پنجشنبه - ۱۳ کانون اول ۱۳۳۹

نومرو ۴

محافظه د بزمک ؟

- ۴ -

مختلف صنعت شعبه لرې ودرت

(وحدت - Unité) مبداءك صنعتده كې اهميتي كچې مقاله ده عرض اتمشرك .. اكلامشركه خارجي وبادروني الطباغات ايله حصوله كان تحسسلرك داغليمايرق ، روحزده حصوله كان بر مركز اطرافنده طوبلانايلمه سي انجق بواساس سابه سنده اوليور . بو تحسسلرك تبليغنده ده بانجوربه - روحى ملكه لرمنك ياراديليشي ضرورتيله - عين مبداءك تخلي ايتديكي كورسيوز . اوحالده بومبدائي صنعتك مختلف شعبه لرند ارالام ؛ باقام ، هر رنده (وحدت) برلنسي نه كي وظائف ايضا ايديور ؟

رسمده اولديني قدر هيكلتراشيده ، معماريده اولديني قدر موسيقي واديسانده وحدتك تخلياتي كورمك چوق نمكندر . فرانمز متفكرين حاضرهمندن (برولشويك) - (شعرد كوزلك حسي) نامنده كي قيمندار اثرينك بو مسئله به تماس ايدن بحث مخصوصنده شويه ديور :

« رسمله هيكلتراشي ومعماريد وحدت برلنسي ، خطرلك تناظرند تجلي ايدره ؛ يعنى خطوطك بر محوره ويا بر پلان

ومدرس لرمنك اسكي شرفي محافظه ايله يديلر بوكون مملكته مدرسه ذهني ديه بر ايكيك اولمازدي . اووقت روحك حقيق احتياجه استناد ايدن قوتلي وشعوري بردين جريانتكده باشنده مدرس لر بولوناييلردي . وقتيله عرساحه سنده پايان بوخطا شيمدي « قواعد حقوقه مزي محافظه ايدم » ادعاسيله حقوق مسائلنده تكرار لانتق ايتينيور . بر نورلو تسليم ايدينيور كه اسلامك اساسات حقوقه سنك محافظه سي زمانك احتياجه كوره سربسته كاشاف و مناقشه سيله قائمدر . حيات اجناعيه ده لايتغير هيچ بر شكل حقوق ، هيچ بر قانون بو قدر .

تجربه كوستيورك ماضيمزله ارتباطك كسيامنه ، اك درين دونورلرمزك اخلاص ايدلمه سته مانع اولاجق يته كنجلردر . « اجناعي مؤسسه لر مزي محافظه ايدم » دينلر بونك يوني بيلمه كاري ورتق ايله تاثير ايله مكاره ايچون كندى المايرني بالذات هدم ايدينيورلر . اولرك ايستكارى فقط يلامدقارلى ويايق يوني برتورلو بولامدقارلى حس وعادتلر مزي ، الحاصل ماضيمزي قورومق وظيفه سنى حقيق تحصيل كورمك كنجلر يالمايلدر .

كنجلر بو وظيفه ني ايضا ايدمليك ايچون تحسسلارك ناصيل انكشاف ايدميه بلكي ، اجناعي عادت و مؤسسه لك صاريتنيز ناصيل تكامل ايله بيله جكي اوكره تخلي وماضيمزك بزه و برديكي قوتى حس ايدميه لك وجهه بيشمايلدر . نجه بو قابليتي بالخاصه تربيه فلسفيه دارالفنون تاريخ فلسفه معلمى

محمد امين

اوتدنبري درلركه شرك ابي اولان عادتلرني محافظه ايدم ، يكلشه بجزر ديه بيلكمزي ، خصوصيت مزي تشكيل اباين اعتقادلى قناعلري براقيم . كنديمزه كوره تأسيس ايدلش اولان مؤسسه لري يقيميم . بو نصيحتلر چوق ابي . فقط بونلري محافظه ايلك نه ديمك و ناصيل قابلد ؟ ايشك مهم جهتي نجه بوراسيدر .

بعضيلري ظن ايدبولركه عادتلر ، اجناعي مؤسسه لر جانيز اشياكي بو زولقمز بن علي حاله قالايلر . بونلر « محافظه ايدم » ده نجه بو مؤسسه لري ، بو قناعلري اوج عصر اول ناصيله اوليه بيراقلم ديمك ايسته يورلر . حالوكه برماتك تحسستاي ، قناعلرني ، اجناعي مؤسسه لري هيچ ديكشيمه بك طرزده محافظه ايه امكان بو قدر . هر جاني موجودكي حسلر مزمده ، عادت و مؤسسه لره انكشاف ايدمك اولورسه دوام ايلر ، محافظه ايدم ديه دوردورولورسه ، انكشافنه ميدان و پرلزمه اولور ، مستحانه شكلي آيلر ، براوقاچ ضربه ايله تماما ييقيلر .

بوكون اولمش اولان بوكون اجناعي قناعلر مزي هب « محافظه ايدم » ديه انكشافنه ميدان و پرمينلر اولدريدلر . پرلي بوش قابليه ايلك زمانلري يياييجي كي كلن عادتلر و مؤسسه لر قائم اولدى . نوحافدركه بو مؤسسه لري بيقيداسندن مسئول اولماي لازم كنلر اولنلري علي حاله محافظه ايلك ايستيلر اولديني حالده بونلر باقحي تماما « غرب مقلد كننده بولويورلر . و بكنده كاري عادتلرك هيچ تحوله اوغرامقز بن محافظه سنى اراده لري داخنده ظن ايلويور .

بيلمورلركه اك بسيط تجربه لر ، ديكر منظرله تماسلرله حسلره تحول اولاجق . بعض مستندا انسانلر ييشه رك يكي بر طاقم تمايلر اورته قويايق ، سربع ويا يني هر حالده قناعلر مزمده ، اعتيادلر مزمده تحول وجوده كله جكدلر . بو تحولك اوكنه چمك ايستيلر نهايت او قناع و مؤسسه ني يستون تجريب و احما ايلرلر .

بونك اكلجاني مثاني « مدرسه » لره كوروزلر . مدرس لرك سقوطني خارجي تفيدلر و تقليدلر احضار اتمه مشدر . بلكه بوندين ايكي عصر اول بك اعلا مدرس لر بوكونكي مكتبلر مزي برينه قائم اولاجق وجهه انكشاف ايله بيلردي . اسكي اسقولاستيك اصول برينه طبيعته ، حيات روحيه واجناعيه عائد مشاهده لره يكي تجربي اصولي اقامه ايدم بيلردي . ناصيل فارابيلر ، ابن رشدلر بت پرست اولان يونان قديمه تولد ايدن افكار فلسفهي اسلام عالنده انكشاف ايتديركه چايش مشلرله مدرسه خواجلر يده غرب عالمينك كشفياتي درس لر نه صوقايلر لري . بوكونده مملكته ، هيچ اولمازسه طبيعي حادثاته ، اجناعي و حقوق مسائله عائد كوروشلردر بر مدرس ، بر مكتب ، بر غريجي ، بر شرقي تقابلي اولمازدي . بونلر اوليه يالمايلر . علملري ، يعنى تفكرات بشره ني دوردرمق ، طبيعي انكشافنه ميدان و پر ميمك ايستيدلر . اطرافنده دوغان يكي تفيلر ، مثبت علملره قارشى كوزلرني قايدلر ، قولالري طبقايدلر . درد ، بش عصر اولكي انسانلرك بيلمه كاري اوقوتقمده دوام ايتديلر ، زمان يورودي ، اولنلر دورديلر . شيمدي اسكي ميئنلرني غائب ايتدليسره قباحت كيمده ؟ اكر اولرده اسكي اسلام عالمينك ، ابن رشدلرك ، ابن سينا لرك حقيق خلقلي اولسه بديلرله ديكر انسانلرك تحري حقيقتده بولدمقارلى طريقرى اوكره نسه بديلر

شکلنده متوالیاً و متبادراً بر توریکی تکرار ایدوب دورودر .
لر مش . دیگر برلر ده :

طوماتسک چکر دک قرمزی قرمزی ...

مصرعی بر وزنده و یوکسک سسله او قویه رقی نشته لهن ،
وجده کان ، چوشان کوبیلر ده وار مش .

دانس و شعر خصوصه ده (غروس) عین صورته معلومات
و بریور . « ابتدائی شرقیلر ، بسیط بر شکل بدیعده افاده
ایدلش بسیط جمله لردن باشقه بر شی دکدر . بونلر ده حاکم
اولان اساس ، موزون بر ترتیب ایله تکرار دن عبارتدر . »

ایشته شوقیه جق مثاللر : کوزله صنعتلرک مختلف شعبه لرنده
وحدت مبدائیک اول انکشاف ایتدیکنی ، بناء علیه صنعت
بر اساس مهمنی تشکیل ایلدیکنی اثباته کافیدر . فقط صنعت
انکشاف ایتدجه ، ابتدائی حالده کی بومر عیج تجانس و یکنسقلی ،
جاذب بر تنوع و آهنگه انقلاب ایدیور ، معضله شیور ، مرکب
بر حاله کلور . حال بویه ایکن ینه بوتون بو آثار صنعتده ینه
(وحت) اساسی مشاهده دن فارغ اولامایورز . مثلاً ، معاصر
فرانسز هیکل تراشی متوفی (رودن) ک (متفکر) عنوانی
هیکل ، بزى او کنده حرمتله توقف ایتدیکى زمان ، او طاش
پارچاسنه بوذی حیات الخنارک و یردیکی معنا ایله : او که دوغرو
اکیلن باشک آغیر لغندن ، صیقیلان یومروغک شقاق اوزرنده کی
دروشدن ، آلدن کی چیز لیرک زمانه سلنمش سطر کی معیندار
فقط مهم بلاغتنده کی ادای اتمه دادن کلا یورز که بو طاش اولمش
انسان ساده دوشون بر مخلوق دکل ... بلکه کنیدی ، بالذات
(تفکر) در . بو صنعت اثرینک بزه الهام ایتدیکى شونک خیال
قفازنک ایجریسنده تکیون اتمسه ؛ اوندن آلدیغمز بدیی هیجانلر ،
اصیلاج نقطه سی اولمان آویزله کی روحزده صالالانوب
دوراجقوردی . او متنوع خطوط و الخنارک بو یکپاره حس
و فکره ارجاعی (وحدت) برنسیپنک بر جلوه سدن باشقه برشی
دکدر .

اک یو یوک معمارمن (سنان) ک بزه یادکار براق دینی (سلیمانیه)
معبدنی آلام . تحلیل بر کوزله و عناصرنه تقریق آروزیسه
اونی تدقیق ایده جک اولساق ، تشریح ماصاسنه یاتمش جسدلر
کبی ، او یکپاره اثر صنعتی پارچا پارچا اجش اولورز . چونکه
بر بردن آیر بیله جک پارچالری اودرجه چوق و کوزمزی
الاجق قدر متنوعدر . فقط بو کثرتک ایچنده ، او یوکسک
و پروفسر قبه نک دوروشدن ، زمینه یاقلاشدجه طوبراغه کوك

کوره تربینه تظاهر ایلر . موسیقی و ادبیاتده ایسه هم (وزن
Rythme) و هم (آهنگ - Harmonie) ده نظام وقاعده
قوتلی بر تمایل کور و لمکده در . وزن موسیقی ، سسلرک معین
قاعده نه نظراً تقسیمیدن عبارتدر و بتقسیم ، نظمده کندن ده
قطعی در . زیرا وزن موسیقیده تقسیمات ، زمانک ریاضی رصورتده
انقشای اساسه ابتدا ایدیور ... الخ .

بو اساساتک آیهه اکلاشیله یلمه سی ایچون ، کرک صنعتک
ابتدائی شکلرندن و کرکسه صوک مرتبه تکامله یوکسه لرنندن
بر مثال عرض ایدم ، ناکه بو حکملرک عندی ، غیر علمی
برر موهمه اولدینی ذهانی حاصل اولماسین !

ابتدائی اقوامک صنعتلری تدقیق ایلده جت اولورسه ،
وحدت مبدای بعضاً وزن ، بعضاده (تناظر - Symétrie)
شکلنده تبارز ایدر . آهنگده بو میسانده اولق اوزره دیگر
اساسات همان همان غیر موجود بر حالده در . آلمان مدققلرندن
(غروس - Grosse) (صنعتک یاشلانغیجلی) نامنده کی اترنده
دیورکده ؛

« ابتدائی موسیقیده اولان وزن انکشاف ایدیور سسلرک
تونعندن حصوله کان آهنگ ایسه ، بالمکس ده آغیر و ده
کچ میدانه جیقور . او جیلقله یاشایان اقوام ابتدائی موسیقیسنده
سسلر آرسندکی فاصله لر ثابت دکل ، تونلرک تیزلیکی و ایستلیکی ده
فوق العاده متحولدر . »

رسم کی تربینی صنعتلرده ایسه صفت فارقه (تناظر) دن
عبارتدر . (غروس) عین اترده بو خصوصه دائر بعض مشاهده لر
ذکر ایدیور :

(مه نقوبی) لرک قوللاندق لری آلات اوزرنده ، علی الاکثر
مستقیم و موازی خطلرله ، معین فاصله لر یاهه ، بر طاقم صره
صره چیز کیر بولنور . اوسترالایلر قالقانلرینک اطرافنی عین
حسامته کوجوک کوجوک دائره لره سوسله بورلر . اسکیمولرک
کیکدن پایلمش آلتلری اوزرنده کی حیوان رسملرینک صرلری ،
طبق بویه در و عین اساسه نظراً ترتیب ایدلش لردر .

موسیقی نقطه نظرندن آناتولینک بعض کوبلرنده سوبانه لین
تور کیرلر دهده بو یکنسقلی کوره بیلر ز . بالذات ایشیدن
آرقداشلر مدن دیکلده ؛ اوره آناتولیده کی بعض محللر دهده لیقانیلر
طوبلانیبر ، عین آهنگی محافظه ایتمک شرطیله :

طورنام ، طورنام ، طورنام ...

سن نره لیسک طورنام ، بن بوالییم طورنام ... الخ

دقت ایدرک علی العاده برمشاهت بولمق جرأله برحکم ویرمک
نتیجہ سنده هان بوساحده تقرر اولونه بیلیر .

فقط بزم بوسرمایه سز مسلکمز علم بولنده آغیر باشلی
وشمولی بر تبغله یورون ذواتی بالخاصه آوروپالیری پک فضلہ
کولدریور . بزدہ بودانک تورک اولدیغنی، صوگه سندن عسکر،
چوجوق وسائرہ کبی معائر جغایلدیکی ادعا ایتک جرأندہ
بولونانلر هب بوسرمایه سز مسلک صاحبدر . بوحال آوروپا
علمی یوزیمزی قیزارته حق! درجده کولدرمکدن باشقه هیچ
برنتیجہ ویرمز . علم یایاموز ، هیچ اولمازسه صوصهاسنی
بیلہک دها ای اولور ظنندہیم .

بویاضاحتزدر صوکرہ آورام غالاتی اقدینک ویکي مجموعہ نک
اونجی نسخہ سنده یازمش اولدیغنی مقالہ یی دہ علی العاده برمشاہت
بولمہ تلقی ایدیورم .

اولا علی العاده برمشاہت ذکر ایدلسی پک نظردہ انسانہ
مقالہ صاحبک ٹیمولوژی تدقیقاتک صورتی حقتدہ بیلہ رفکر
ایدنہ مہمش اولدیغنی ذہابندہ بولوندریور ایدہ غالاتی اقدی یی
دہا بقیدن طانیذیمز جہتلہ بوحال بزجہ وارد دکادر .
مذکور مقالہ بہ دو مشاہرتلدرن صوکرہ گلہ نک اسکی تورک
لغتزلندہ موجود ویاعدم موجودیتی تدقیق ایدلمک ، تورک
لہجہ لرینک هانکی قسمنہ عائدی آراشدیرلمق ایجاب ایدرکن
هیچ دہ بویلہ یایلمامشدر . بوندن باشقه غالاتی اقدی ایلمک
ستوندہ « اسکی تورکچہ ٹیمولوژی ایچون چینجہ واسکی عجمجہ ،
بیلنمسی لازم کدیکنی سوبلورک » بوفادہ دہ مؤلفک تورک
لسانیلہ عدم اشتغالی دها واضح کوسترمش اولوبور . غالاتی
اقدی یی پک قطعی برصورتدہ تأمین ایدرک اسکی تورک دیلمک
اشتقاقی اوکرہ نہ بیللمک وتدقیق ایدہ بیللمک ایچین چینجہ بیللمک
ایجاب ایتمز . بالعکس چینجہ نک بعض گلہ لرنده کی اشتقاقی
تدقیق ایچین تورکچہ وموغولجہ بیلمک لازمدر . تورکچہ دن
چینجہ یی کچن گلہ لر ایتندہ چینجہ دن تورکچہ یی کچن گلہ لر پک
آزریکون طوتارک بونلر بش اوصحنفہ لنی برآردہ طویلانہ بیلیر .
بناءً علیہ غالاتی اقدی قائلرینہ پاکتش نصیحترلر ویرمک
علی العاده مشاہتی اعظام ایدوب کندی اشتغال ساحه سندن
خارجہ جیقماسنی رجا ایدررز .

معافیہ توریکادہ ٹیمولوژی نک بویلہ کولونج کلکالر آلسی
برآزدہ تعیب اولونہ مازہ چونکہ آوروبادہ برطاقم فیلولوغلرک
عین بویلہ صایدقردی کورولمکده در . فقط آرادہ برفرقیلہ :

نور کیمہ نک ٹیمولوژیسنہ دائرہ ..

آورام غالاتی اقدی یی :

علمک هر هانکی برساحه سنده کالنی بولامش اولان بزم
ملکتدہ ٹیمولوژی ساحه سده هر کسک قولایلقلہ دارہ کلام
ایدہ بیلہ چکی برجتدر . بزدہ هر علم منتسبی کورون ذات اولا
ساحه سنی هان بوسرمایه سز مسلک سولک ایتدیرمک تقررہ
چالیشیر . فی الحقیقہ یوز کتاب اوقومقلہ علامہ اولونان بولمکتدہ
ٹیمولوژی ساحه سنی الک سرمایه سز برمسکدر . گلہ لرہ برآز

صالان بر چنار کبی دینچ ومتوکل کنیشلہ بوب اوطوروشندن
منارہ لرک متعجبر بردا کبی کوکمرہ دوغرو بوسکیشندن ونہایت
بوتون بوترقائک برآرادہ بولونوشندن جیقان یکبارہ برمعناوارکہ
او ، بزی بومعظم اترک حضورندہ کوچولتور ، اونی نظر مزدہ
آمانیشدیریور و ... اسلام دینک جلال وجہوتی ، قانونی
دورینک قدرت وعظمتنی اوندہ تجسد ایتش کوریورز .
ایشتہ بوتون بوترقائی راجاع ایتدیکمز شوکلی معنایرہپ
(وحدت) مبدائک تظاہری سایہ سندہ اولیور . دیمک اولیورکہ
وحدت ؛ احتساستازی تنسیق ویکدیگرینہ ربط ایدن ؛ بوفارما
قاریشیق عناصری روحزک ا کلابہ چنی برلسانلہ ترجمہ ایدن
(عقل) ملکہ مزک فعالیتی ایلہ وجودہ کلپور . وحدت احتیاجی ،
ذکامزک بر ضرورتیدر بوندن دولاییدرکہ روحزک بر قانونی ،
دہا دوغروسی اولک شرط وجودیدر . وحدت اولمادی عقل
وذکا بوق دیمکدر . روحزک نیچون (وحدت) محتاج اولدیغنی
صورتمہ محل بوقدر . (رونشویق) حیات روحیہ مدخل
نامندہ کی اترندہ بوخصوصدہ شویلہ دیور :

« روح ، کندیشہ ، وحدتی نیچون ایستدیکنی صوراماز ؛
چونکہ وحدت اساساً روح دیمکدر . وحدت ، وار اولمق ایچون
برعلتہ محتاج دکدر ؛ چونکہ کندیشی وارلکم سببی تشکیل
ایدیور » بومہم ظن ایدیلن سوزلرک پک واضح معنایرلر واردر .
برونشویق بومطالعانیلہ : عقل وذکاک وار اولماسی دیمک ، اوکا
تقدم ایدن احساسات واحتساستاک تنسیق وتوحید ایدلسی دیمک
اولدیغنی اکلاتیور . بناءً علیہ صنعتدہ وحدت ، عقلمز ایچون
بر ضرورتیدر وبو مبداء (عقلی - Rational) براساس تشکیل
ایتمکده در . بویلہ اولماسایدی ، آثار صنعت معاند محروم ،
مختلف رنگلردکی بارچالردن تشکیل ایتش عجایب بوغچہ لرکی
دارما داغیق برخالہ قالاچدی .

مس علی